

Reactie JSO op de concept Jeugdwet

JSO Expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling heeft met interesse kennis genomen van het concept-wetsontwerp 'Jeugd'.

De decentralisatie van de provinciale jeugdzorg heeft, in combinatie met de beoogde uitbreiding van de Wmo-taken, de plannen voor de wet Werken naar Vermogen en de maatregelen rondom Passend Onderwijs, tot gevolg dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de financiering en aansturing van alle ondersteuning en hulp aan jeugdigen en gezinnen. De overdracht van de jeugdzorg van provincie naar gemeenten is beter bekend onder de noemer 'transitie jeugdzorg'. De transitie in het jeugdbeleid moet leiden tot een samenhangend stelsel van zorg en ondersteuning voor jeugdigen en ouders, in hun eigen omgeving en uitgaande van de eigen kracht. Dit laatste betreft niet alleen de eigen kracht van jeugdigen en ouders, maar van de hele samenleving: de pedagogische civil society. De transitie of stelselverandering vergt ook een verandering in het denken en handelen. De uitdaging voor gemeenten is te komen tot een (beter) samenhangende zorgstructuur, met een effectief, efficiënt, sluitend aanbod. JSO is positief over deze algemene principes uit het concept-wetsontwerp Jeugd, maar ziet een aantal verbeterpunten. In deze reactie lichten wij deze verbeterpunten kort toe.

1. In de wet wordt de leeftijdsgrens van 18 jaar genoemd. JSO is er voorstander van om deze leeftijdsgrens te verruimen tot 23 jaar. Jongeren die uitstromen uit de jeugdzorg geven aan dat zij continuïteit belangrijk vinden; zij zouden in veel gevallen graag na hun 18de verjaardag begeleiding blijven ontvangen van hun contactpersoon bij een jeugdzorgaanbieder. Doel van jeugdzorg zou moeten zijn dat jongeren na uitstroom uit de jeugdzorg zelfstandig kunnen functioneren. De gemiddelde leeftijd van jongeren die in Nederland uit huis gaan is 21,7 jaar oud. Dit gemiddelde geeft aan dat de meeste jongeren van 18 jaar in het algemeen niet in staat zijn om volledig op eigen benen te staan. Dit geldt eens te meer voor jongeren in de jeugdzorg, die te maken hebben met meer problemen en zorgvragen dan de gemiddelde Nederlandse jongere. Om het aantal exit-momenten te beperken en de kans op succesvol zelfstandig uitstromen uit de jeugdzorg te vergroten, is 23 jaar een betere leeftijdsgrens dan de nu voorgestelde 18 jaar.
2. In het wetsontwerp jeugd krijgen gemeenten de plicht om voorzieningen te bieden. In de WMO staat de compensatie van beperkingen centraal. De terminologie en daarmee samenhangende uitgangspunten in het wetsontwerp Jeugd en de Wet maatschappelijke ondersteuning moeten met elkaar in overeenstemming zijn, om te kunnen komen tot een integraal gemeentelijk stelsel voor sociale ondersteuning en hulp aan jeugdigen en gezinnen. JSO is van mening dat een compensatieplicht een geschikt principe is om goede zorg die aansluit op de behoeften van jeugdigen en ouders te garanderen. Controlemogelijkheden voor ouders en jeugdigen en kwaliteitscriteria voor goede zorg moeten worden gegarandeerd in de wet.
3. De brede stelselwijziging heeft onder andere als doel de eigen kracht van de jongeren en ouders meer en beter aan te spreken. JSO is van mening dat in het concept-wetsontwerp onvoldoende vorm gegeven wordt aan dit fundamentele aspect. Veel van de regels zijn hetzelfde gebleven als in de oude wetgeving. In het concept wetsontwerp wordt alleen aangegeven dat in een gesprek de hulpvraag, de persoonlijke situatie en de mogelijk in te zetten eigen kracht in beeld moeten worden gebracht. JSO pleit ervoor om in de wet op te nemen altijd in een vroeg stadium een Eigen Kracht Conferentie, Familie Netwerk Beraad of andere vorm van activering van de eigen kracht en het eigen netwerk aan te bieden. Inzetten van activeringsmethoden kan naast verbetering van de kwaliteit van zorg, bovendien leiden tot aanzienlijke kostenbesparingen.
4. In de huidige conceptwet ziet JSO weinig ruimte voor innovatie. De door de landelijke overheid gewenste transformatie van de gemeentelijke sociale sector wordt met deze concept jeugdwet onvoldoende gestimuleerd. Gemeenten krijgen geen echte beleidsvrijheid om het sociale domein echt anders te organiseren. Ontschotting vindt onvoldoende plaats en innovatie, bijvoorbeeld met behulp van ICT-middelen, wordt niet expliciet gestimuleerd.
5. In het concept-wetsontwerp Jeugd wordt niet vastgelegd wie beoordeelt wat de juiste zorg is bij hulpvragen van ouders en jeugdigen en hoe deze beoordeling plaatsvindt. Op dit moment wordt deze functie vervuld door de Toegang van Bureau Jeugdzorg. In het concept-wetsontwerp blijft onduidelijk welke kaders gemeenten meekrijgen om in de toekomst de toegang tot meer

specialistische vormen van jeugdhulp goed te kunnen organiseren, noch welke controlemogelijkheden ouders en jeugdigen ter beschikking staan.

6. Ten aanzien van regionaal en landelijk georganiseerde zorg brengt het voorgaande punt een aanvullend spanningsveld met zich mee. Kinderen en/of ouders kunnen specialistische zorg nodig hebben waarin niet voorzien wordt en kan worden op gemeentelijk niveau. Onduidelijk is voornamelijk of en hoe kinderen en gezinnen toegang krijgen tot de zorg die zij nodig hebben maar die niet geboden wordt in de gemeente waar zij wonen. De vrijheid die gemeenten krijgen om al dan niet eigen bijdragen te rekenen en/of PGB's toe te kennen raakt aan dit spanningsveld.
7. Het is van groot belang dat gemeenten sturingsmogelijkheden krijgen om afstemming tussen jeugdhulp en onderwijs tot stand te brengen. Het Deense model met Family Schools en Family Classes is wat dit betreft een inspirerend voorbeeld.
8. In het concept-wetsontwerp Jeugd is veel aandacht voor preventie. Ook specialistische hulp krijgt expliciete aandacht in de wet. Aan de verschillende vormen binnen de huidige provinciale jeugdhulp en daarmee de doelgroep die te zwaar is voor het preventieve aanbod en te licht voor specialistische zorg, wordt echter weinig aandacht besteed. Daarmee gaat de concept Jeugdwet voorbij aan de kennis en ervaring die is opgedaan in de provinciale jeugdhulp en de rol die deze sector zou kunnen spelen in het vormgeven van de gewenste transitie.
9. De kindertelefoon is een belangrijke voorziening die geborgd moet worden. Recht op informatie is een van de kinderrechten. Laagdrempeligheid en anonimiteit zijn belangrijke voorwaarden voor kinderen en jongeren om informatie te kunnen vragen.
10. In het kader van vroegsignalering van geweld en mishandeling werken beroepskrachten vanaf 2013 met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Belangrijk is dat beroepskrachten die dagelijks met de kinderen en hun ouders werken opvoed- en opgroeimoeilijkheden signaleren en bespreekbaar maken en dat zij weten hoe ze moeten handelen bij het vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het gaat dan om beroepskrachten in de nulde lijn, bijvoorbeeld pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en leerkrachten. Het belang van de nulde lijn in adequate vroegsignalering wordt in de conceptwet niet benoemd. JSO bepleit dat gemeenten de implementatie van de Wet Meldcode monitoren en faciliteren.

JSO gaat voor inhoud. JSO gelooft dat goede zorg voor alle jeugdigen en ouders echt mogelijk is. We grijpen de transitie in de jeugdzorg aan als een kans om de inhoud steeds voorop te stellen. We weten wat goede, duurzame en effectieve zorg voor jeugdigen en ouders is, die aansluit op de behoeften van jeugdigen en ouders en we kunnen dit vertalen naar een aanbod voor professionals van onder andere (lokale) overheden en zorgorganisaties. We kennen de praktijk en grijpen tevens onze onafhankelijke positie aan om alle partijen, al of niet in gezamenlijkheid, te ondersteunen, juist op basis van de inhoud.

Voor meer informatie over het standpunt van JSO over de concept Jeugdwet, de transitie in de jeugdzorg en de ondersteuning die JSO hierop kan bieden, kunt u contact opnemen met:

Bea Houwers
Thijs Janssen
Fietje Schelling
Geeske Hoogenboezem

E b.houwers@jso.nl,
E t.janssen@jso.nl,
E f.schelling@jso.nl,
E g.hoogenboezem@jso.nl,

T 070-3023010
T 0182-547840
T 0182-547755
T 0182-547758